

Notat

Folketingets Europaudvalget
Folketingets Uddannelsesudvalg
Folketingets Udvalg for Videnskab og Teknologi

Grundnotat

Kommissionens meddelelse til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Et nyt partnerskab til modernisering af universiteterne: EU-forummet for dialogen mellem universiteterne og erhvervslivet

KOM(2009) 158 endelig

1. Resume

Kommissionens meddelelse sætter fokus på nye partnerskaber mellem universiteter og erhvervsliv. Målet er at modernisere universiteterne, så de i højere grad kan bidrage til EU's ambition om at blive verdens førende vidensbaserede økonomi og samfund.

Kommissionen mener, at det er på tide at give samarbejdet mellem universiteterne og erhvervslivet en saltvandsindsprøjtning. I en periode med økonomisk afmatning, hvor færdiguddannede har sværere ved at finde job og virksomhederne er udsat for større konkurrencepres, burde den økonomiske og samfundsmæssige merværdi af samarbejdet mellem universiteterne og erhvervslivet prioriteres så meget desto højere.

Kommissionen ønsker at fremme et åbent forum for dialog mellem universiteter og erhvervsliv f.eks. gennem plenarmøder og tematiske seminarer. Fokusområder er bl.a. læseplaner, iværksætterånd, udnyttelse af viden, mobilitet, livslang læring og universitetsstyring.

Kommissionen anvender begrebet universiteter i bred forstand til at dække: "alle højere læreranstalter, uanset deres betegnelse og status i medlemslandene". I Danmark er meddelelsen derfor rettet mod alle videregående uddannelsesinstitutioner.

2. Baggrund

Kommissionen opstillede ni indsatsområder i sin meddelelse "Virkeliggørelse af universiteternes moderniseringsdagsorden for uddannelse, forskning og innovation" (maj 2006). Et centralt element var, at universiteterne skulle oprette strukturerede partnerskaber med erhvervslivet. Universiteterne skulle "involveres mere i økonomien, blive i stand til bedre og hurtigere at opfylde markedets behov og oprette partnerskaber til udnyttelse af videnskabelig og teknologisk viden". Kommissionen foreslog i meddelelsen, at virksomhederne kunne hjælpe universiteterne med at tilpasse deres læseplaner og forvaltningsstruktur samt bidrage til finansiering.

4. maj 2009

Universitets- og
Bygningsstyrelsen
Bredgade 43
1260 København K
Telefon 3395 1200
Telefax 3395 1300
E-post ubst@ubst.dk
Netsted www.ubst.dk
CVR-nr. 2090 5808

Sagsbehandler
Claes Hagn-Meincke
Telefon 3392 9795
Telefax 3395 1300
E-post clha@ubst.dk

Sagsnr.
Dok nr. 908593
Side 1/1

På den baggrund lancerede Kommissionen forummet for samarbejde mellem universiteter og erhvervsliv som en europæisk platform for dialog mellem disse to sektorer. Første møde i forummet i februar 2008 blev samme år fulgt op af tre tematiske workshops. Det andet plenarforummøde i februar 2009 samlede omkring 400 deltagere, og ud over workshops om forskellige emner omfattede det status over erfaringer og drøftelser af mulige fremtidige retningslinjer for forummets arbejde. Ifølge Kommissionen opfordrede deltagerne i mødet til at opbygge bedre forbindelser mellem erhvervslivet og universiteterne som et middel til at styrke Europas videntrekant.

3. Hjemmelsgrundlag

Da der er tale om en meddelelse, er spørgsmålet om hjemmelsgrundlag ikke relevant.

4. Nærhedsprincippet

Da der er tale om en meddelelse, er spørgsmålet om nærhedsprincippet ikke relevant.

5. Formål og indhold

Kommissionens meddelelse af 2. april 2009 sætter fokus på nye partnerskaber mellem universiteter og erhvervsliv. Målet er at modernisere universiteterne, så de i højere grad kan bidrage til EU's ambition, om at blive verdens førende vidensbaserede økonomi og samfund.

Universitets- og
Bygningsstyrelsen

Side 2/2

Kommissionen mener, at det er på tide at give samarbejdet mellem universiteterne og erhvervslivet en saltvandsindsprøjtning. I en periode med økonomisk afmatning, hvor færdiguddannede har sværere ved at finde job og virksomhederne er udsat for større konkurrencepres, burde den økonomiske og samfundsmæssige merværdi af samarbejdet mellem universiteterne og erhvervslivet prioriteres så meget desto højere.

Kommissionen anvender begrebet universiteter i bred forstand til at dække: ”alle højere læreranstalter, uanset deres betegnelse og status i medlemslandene”. I Danmark er meddelelsen derfor rettet mod alle videregående uddannelsesinstitutioner.

Meddelelsen har ifølge Kommissionen til formål:

- at gøre status over erfaringerne fra forummets første år og andre relevante aktiviteter på EU-plan vedrørende udfordringerne til og hindringerne for samarbejde mellem universiteterne og erhvervslivet, hvilke spørgsmål der skal tages op, og god praksis og tilgange, som kunne være mere udbredt; et arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene uddyber dette aspekt af arbejdet nærmere
- at stille forslag om, hvordan forummets arbejde skal forme sig fremover
- at skitsere konkrete opfølgende foranstaltninger, der skal styrke samarbejdet mellem universiteterne og erhvervslivet.

Kommissionen opstiller seks hovedtemaer for partnerskabet:

1. Nye læseplaner for at forbedre beskæftigelsesevnen

Ifølge Kommissionen melder virksomhederne i forummet om manglende overensstemmelse mellem kandidaternes kompetencer efter endt uddannelse og de kvalifikationer, de efterspørger som arbejdsgivere. Forummet var enige om behovet for omfattende ændringer af læseplaner og undervisningsmetoder samt:

- inddragelse af tværfaglige og overførbare færdigheder samt grundlæggende økonomiske og teknologiske begreber i læseplanerne på alle kvalifikationsniveauer; læseplanerne burde være "T-formede": både rodfæstet i en bestemt akademisk disciplin og i samspil med partnere inden for andre discipliner og sektorer
- bedre eksaminationsmetoder, der er mere velegnede til evaluering af uddannelse og kompetencer
- større spredning i profilerne i forbindelse med studenteroptaget for at udnytte talentet hos studerende med utraditionel baggrund, herunder voksne, som påbegynder et studium
- højere grad af samarbejde mellem fagene og tværfaglighed i uddannelses- og forskningsdagsordenerne; deltagerne i forummet henviste i den forbindelse flere gange til den måde, hvorpå Det Europæiske Teknologiiinstitut (ETI) fremover vil inddrage disse tilgange i sin arbejdsgang. Dette blev betragtet som en måde at bane vej for sådanne tilgange i større målestok inden for videregående uddannelser.

Kommissionen understreger, at det kun er muligt at ændre læseplanerne i det efterlyste omfang og tempo, hvis universiteternes interne struktur udgør en gunstig og attraktiv ramme. Kommissionen mener, at interne kvalitetssikringssystemer og eksterne akkrediteringssystemer burde lægge større vægt på uddannelsesprogrammernes samfundsmæssige og økonomiske relevans. Samtidig bør akkrediteringsorganer omfatte repræsentanter for studerende, erhvervsliv og samfundet i bred forstand.

2. Fremme af iværksætterånd

Kommissionen mener, at det forholdsvis lave antal iværksættere i EU sætter spørgsmålstegn ved EU's evne til at fremme vækst og beskæftigelse. Udfordringen for de videregående uddannelser er at skabe uddannelsesmiljøer, som stimulerer selvstændighed, kreativitet og en iværksættertilgang til udnyttelse af viden. En jævn strøm af studerende og fakultetsmedlemmer fra universiteterne til erhvervslivet og en konstant tilstedeværelse af erhvervsfolk på universitetsområdet ville medvirke til at skabe den efterlyste kulturændring.

Ifølge Kommissionen er hovedkonklusionerne, at:

- udviklingen af en iværksætterkultur på universiteterne kræver omfattende ændringer i universiteternes forvaltning og ledelse
- uddannelsen af iværksættere skal være bred og åben for alle interesserede studerende i alle akademiske discipliner under hensyntagen til kønsperspektivet
- universiteterne bør inddrage iværksættere og erhvervsfolk i undervisning i iværksætterkultur, f.eks. gennem gæstelærerstillinger for succesrige iværksættere
- professorer og lærere bør have adgang til uddannelse i undervisning i iværksætterkultur og eksponering for erhvervslivet.

Kommissionen fremhæver det danske initiativ, Netværket International Danish Entrepreneurship Academy (IDEA), som gennem økonomisk støtte, mentorordninger, kurser og netværksmuligheder arbejder for at fremme iværksætterkultur blandt studerende både på videregående uddannelser og andre uddannelser. IDEA finansieres via støtte fra stat, kommuner og private midler.

3. Videnoverførsel: udnyttelse af viden

Kommissionen mener, at EU er produktivt, når det drejer sig om at frembringe viden. Udfordringen består imidlertid i at øge anvendelsen og udnyttelsen af offentlig finansieret forskning og udvikling. Det kan ske gennem:

- Videnoverførsel mellem universiteter og virksomheder fungerer bedst, hvis man har en overordnet samarbejdsramme og gensidig forståelse, som omfatter partnerskaber og fællesprojekter, herunder udveksling af ansatte.
- Universiteterne bør sikre tværfaglighed; enkeltfaglige løsninger er sjældent svaret på problemer i den virkelige verden.
- Universiteter og offentlige forskningsorganisationer bør have en klar langsigtet strategi for forvaltningen af intellektuelle ejendomsrettigheder.

4. Mobilitet: på tværs af grænser samt mellem erhvervsliv og universiteter

Kommissionen mener, at trods en række succeshistorier med praktikophold for studerende, mobilitetsprogrammer, erhvervsliv-universiteter under det syvende rammeprogram samt samarbejdsprojektarbejde mellem universiteter og erhvervsliv er niveauet for kontakt, samspil og mobilitet mellem de to sektorer fortsat alt for lavt. For at komme videre er det ifølge Kommissionen vigtigt at:

- værdien af mobilitet fremmes og anerkendes af universiteter og erhvervsliv i alle sine forskellige former og på alle niveauer; navnlig SMV'er bør skabe bedre muligheder for praktikophold
- retlige rammer tilpasses, så de støtter og fremmer mobilitet mellem universiteter og erhvervsliv
- akademisk, forsker og studerendes mobilitet i retning af erhvervslivet anerkendes og akkrediteres.

5. Åbning af universiteterne for livslang læring

Kommissionen understreger, at det ikke kun er relevant at forbedre beskæftigelsessevnen hos dem, der er på vej ind på arbejdsmarkedet; opgradering af kompetencer hos dem, der allerede er i arbejdsstyrken, er også en betydelig udfordring, ikke mindst i forbindelse med tab af arbejdspladser på grund af den økonomiske afmatning. I en tid, hvor antallet af studerende meget vel kan begynde at aftage af demografiske årsager, forekommer livslang læring at udgøre en meget væsentlig mulighed for universiteterne.

Ifølge Kommissionen er det afgørende, at:

- livslang læring fuldt ud integreres i universiteternes opgaver og strategier
- ajourføring/opgradering af færdigheder værdsættes og anerkendes på arbejdsmarkedet og af arbejdsgivere
- livslang læring udvikles i partnerskab med virksomheder – universiteterne kan ikke udforme og udbyde alene.

6. Bedre universitetsstyring

På forummet fokuserede man ifølge Kommissionen på styring på nationalt, regionalt og institutionelt plan som en forudsætning for effektivt samarbejde mellem universiteter og erhvervsliv.

På nationalt plan efterlyser Kommissionen forandringer inden for lovgivning, finansieringsmuligheder og incitamentsstrukturer, der enten ikke støtter eller ligefrem betragtes som en hindring for samarbejdet mellem universiteterne og erhvervslivet. Den form for samarbejde bør ifølge Kommissionen indgå i universiteternes overordnede. Samarbejde med erhvervslivet bør anerkendes som værende lige så vigtigt som akademiske opgaver, herunder offentliggørelse af f.eks. artikler, for avancementsmuligheder og meritanerkendelse.

De vigtigste konklusioner er ifølge Kommissionen, at:

- nationale og regionale rammebetingelser skal skabe et positivt miljø, hvor universiteter kan indgå i samarbejde med erhvervslivet
- samarbejdet mellem universiteter og erhvervsliv skal indgå i institutionelle strategier; lederskab og effektiv forvaltning af menneskelige ressourcer er afgørende for gennemførelsen
- styring skal sikre, at der indføres relevante systemer for incitamenter og evaluering, som er i overensstemmelse med universiteternes opgave, rolle og strategi.

Kommende tiltag

På et år har forummet allerede opnået betydelige resultater. Kommissionen hilser iderigdommen og kvaliteten af de overvejelser, den har medført, velkommen. Den vil trække på dette arbejde, når den fremover fremmer moderniseringen af Europas universiteter både gennem politiksamarbejde og gennem foranstaltninger under sine programmer.

Universitets- og
Bygningsstyrelsen

Side 5/5

Kommissionen foreslår to former for opfølgende foranstaltninger. For det første opstilles et arbejdsprogram som reaktion på et stærkt ønske fra deltagerne i forummet om at fortsætte og uddybe arbejdet. For det andet har forummet peget på en række spørgsmål og mulige tiltag, der fortjener opmærksomhed så snart som muligt ikke mindst i forbindelse med den økonomiske afmatning, og som har til formål at fremme partnerskabet mellem universiteter og erhvervsliv om beskæftigelsesevnen. Der foreslås en række konkrete tiltag.

Kommissionen opstiller følgende punkter til en fortsat dialog:

- Forummet vil fortsætte i form af plenarmøder og tematiske workshops. Endvidere vil der blive oprettet et netsted med det formål at dele og udveksle erfaringer og kommunikere.
- Forummet har hidtil været effektivt til at mobilisere repræsentanter for de to sektorer – universiteterne og erhvervslivet, herunder formidlingsorganisationer og erhvervssammenslutninger. Partnerskabet har også behov for en aktiv indsats fra nationale og regionale myndigheder. I næste fase burde relevante offentlige repræsentanter derfor i højere grad inddrages.
- På baggrund af den hidtidige dialog og det arbejde, der pågår på andre områder, burde følgende spørgsmål drøftes:
 - sikring af, at universitetsverdenen reagerer effektivt på *nye kvalifikationer til nye job*-dagsordenen og på de udfordringer, som følger i kølvandet på den økonomiske afmatning
 - partnerskaber for regionaludvikling
 - partnerskaber med SMV'er
 - spredning i tilgængeligheden til læring og brobygning mellem forskellige typer af videregående uddannelser

- kvalitetsvurdering og akkreditering som redskaber til støtte for samarbejdet mellem universiteterne og erhvervslivet.
- Der har ofte været udvist interesse for arbejdet uden for EU. Forummet burde være decideret åbent over for aktører uden for EU (i praksis har mange internationale virksomheder allerede deltaget) og burde fremover fokusere på, hvilke erfaringer partnerlandene kan bidrage med. Kommissionen vil i sine kontakter med relevante offentlige myndigheder i partnerlandene udbrede kendskabet til forummets arbejde og opfordre dem til at deltage.

Kommissionen ønsker at udvikle nye partnerskaber:

- Forummet har argumenteret for oprettelsen af nye former for strukturerede partnerskaber mellem erhvervslivet og universiteterne med henblik på at tilrettelægge og afholde kurser. Sådanne partnerskaber ville være i tråd med strukturerne i teknologiplatformene, Marie Curie-partnerskaberne og -forbindelserne mellem erhvervslivet og den akademiske verden under det syvende rammeprogram for forskning og viden- og innovationssamfundene i EIT. Kommissionen foreslår, at man umiddelbart undersøger, hvordan sådanne partnerskaber kunne støttes via relevante EU-programmer, med det formål at udsende indkaldelser af forslag til sonderende foranstaltninger under programmet for livslang læring i 2010.
- Spørgsmålet om at udvide anvendelsesområdet for platformen for dialog til andre uddannelsesområder – bl.a. ungdomsuddannelses- og erhvervsuddannelsesinstitutioner – er ofte blevet rejst af erhvervssiden i forummet. Erhvervslivet har i sagens natur gode muligheder for at bidrage til undervisning i f.eks. iværksætterkultur¹. Kommissionen vil undersøge, hvordan eksisterende programmer – f.eks. Leonardo da Vinci-programmet og Comenius-programmet – og initiativer som European Schoolnet kan bruges til at bringe virksomheder og skoler sammen i uddannelsespartnerskaber, og hvordan samarbejdet kan fremmes gennem et europæisk koordineringsorgan. Kommissionen har planer om at invitere berørte parter til en konference eller et seminar for at undersøge samarbejdsmulighederne mellem erhvervsliv, skoler og erhvervsuddannelsesinstitutioner.
- Udviklingen i dialogen mellem universiteterne og erhvervslivet på EU-plan burde føre til en lignende dialog på nationalt og regionalt plan. Kommissionen vil i forbindelse med sit politiksamarbejde med medlemsstaterne om almen uddannelse og erhvervsuddannelse opfordre de nationale myndigheder til at etablere lignende dialogformer på nationalt plan. Den vil undersøge, hvordan strukturfondene kunne bruges til at støtte regionale initiativer i den forbindelse.
- Kommissionen vil iværksætte en undersøgelse med henblik på at etablere en fortegnelse over eksisterende former for bedste praksis inden for samarbejdet mellem universiteterne og erhvervslivet.

6. Europa- Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet har endnu ikke udtalt sig om forslaget.

7. Gældende dansk ret og forslagets konsekvenser herfor

Meddelelsen har ingen konsekvenser for dansk ret.

8. Konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet

¹ Kommissionen er i øjeblikket ved at oprette et europæisk refleksionspanel på højt plan vedrørende uddannelse i iværksætterkultur med repræsentanter for alle medlemsstater og EØS-landene med henblik på at udvikle mere ensartede tilgange.

Kommissionens meddelelse vil ikke have umiddelbare konsekvenser for statsfinanserne eller samfundsøkonomien, idet der ikke er tale om bindende forskrifter for medlemsstaterne.

9. Høring

Meddelelsen har ikke været i høring.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen har med interesse modtaget Kommissionens forslag.

11. Forventninger til andre landes holdninger

Der er ikke påbegyndt forhandlinger.

12. Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Meddelelsen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.